

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 76/22
Luksemburg, 5 maja 2022 r.

Wyrok w sprawie C-83/20
BPC Lux 2 i in.

Portugalskie przepisy stanowiące podstawę działania w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji Banco Espírito Santo są zgodne z prawem własności

Dokonując częściowej jedynie transpozycji dyrektywy w sprawie działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych przed upływem terminu jej transpozycji, Portugalia nie zagrażała osiągnięciu rezultatu przewidzianego w tej dyrektywie

Banco Espírito Santo SA („BES”) stanowił jedną z głównych instytucji kredytowych w portugalskim systemie bankowym. Ze względu na faktyczne i poważne ryzyko niewypełnienia przez BES ciążących na nim zobowiązań została wobec niego wydana decyzja o restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, przyjęta przez Banco de Portugal (bank Portugalii) w dniu 3 sierpnia 2014 r. („działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji”). Działanie to, podjęte zgodnie z krajowymi przepisami w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych¹, zmienionymi dekretem z mocą ustawy z dnia 1 sierpnia 2014 r.² spowodowało utworzenie instytucji pomostowej o nazwie Novo Banco SA, do której przeniesiono część aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych BES oraz aktywów przez BES zarządzanych.

Wnoszące odwołanie w postępowaniu przed sądem krajowym („BPC Lux 2 i in.”) są posiadaczami obligacji podporządkowanych wyemitowanych przez BES. Massa Insolvente posiadała bezpośrednio i pośrednio udziały w kapitale zakładowym BES. BPC Lux 2 i in. oraz Massa Insolvente zaskarżyły działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji przed sądami krajowymi, podnosząc w szczególności, że zostało ono podjęte z naruszeniem prawa Unii.

Portugalski naczelny sąd administracyjny, do którego wpłynęły wniesione przez nie dwa odwołania, miał wątpliwości w przedmiocie zgodności przepisów krajowych, na podstawie których podjęto działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, z prawem Unii, a w szczególności z dyrektywą 2014/593 i art. 17 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”)⁴, ze względu na brak transpozycji wielu przepisów zawartych w tej dyrektywie.

Ponadto sąd ten zastanawiał się, czy ustawodawca portugalski nie mógł poważnie zagrazić osiągnięciu rezultatu przewidzianego w dyrektywie 2014/595 poprzez przyjęcie dekretu z mocą ustawy nr 114-A/2014, który tylko częściowo wdrożył tę dyrektywę, przed upływem terminu transpozycji tej dyrektywy, wyznaczonym na dzień 31 grudnia 2014 r.

¹ Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras (ogólne ramy prawne regulujące instytucje kredytowe i finansowe), w brzmieniu nadanym dekretem z mocą ustawy nr 31-A/2012 z dnia 10 lutego 2012 r.

² Dekret z mocą ustawy nr 114-A/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r.

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiająca ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 82/891/EWG i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE, 2002/47/WE, 2004/25/WE, 2005/56/WE, 2007/36/WE, 2011/35/UE, 2012/30/UE i 2013/36/UE oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1093/2010 i (UE) nr 648/2012 (Dz.U. 2014, L 173, s. 190).

⁴ Artykuł 17 Karty gwarantuje ochronę prawa własności.

⁵ Zgodnie z zasadą ustanowioną w orzecznictwie zapoczątkowanym wyrokiem z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, (zob. komunikat prasowy nr [80/97](#)), dotyczącej zobowiązań państw członkowskich w okresie transpozycji dyrektywy.

Trybunał orzekł w ogłoszonym dzisiaj wyroku, że przepisy krajowe, na podstawie których podjęto działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji BES, są zgodne z art. 17 ust. 1 Karty. Ponadto orzekł, że częściowa jedynie transpozycja przez państwo członkowskie niektórych przepisów dyrektywy przed upływem terminu jej transpozycji nie może co do zasady poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatu przewidzianego w tej dyrektywie.

Ocena Trybunału

Na wstępie Trybunał zbadał zastosowanie do sporu w postępowaniu przed sądem krajowym powoływanych przepisów dyrektywy 2014/596. W tym względzie zauważył, że termin transpozycji tej dyrektywy upłynął w dniu 31 grudnia 2014 r. Wynika z tego, że w dniu przyjęcia rozpatrywanego działania w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, czyli w dniu 3 sierpnia 2014 r., termin transpozycji dyrektywy 2014/59 jeszcze nie upłynął. Trybunał przypomniał utrwalone orzecznictwo na ten temat⁷, po czym wskazał, że wnoszący odwołanie w postępowaniu przed sądem krajowym nie mogą powoływać się na przepisy dyrektywy 2014/59, ponieważ przepisy te nie mają zastosowania do sporu w tym postępowaniu.

W odniesieniu do stosowania art. 17 Karty, Trybunał przypomniał, że zgodnie z art. 51 ust. 1 Karty jej postanowienia mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii. Wskazawszy, że, po pierwsze, dekret z mocą ustawy z dnia 10 lutego 2012 r. miał na celu realizację jednego ze zobowiązań podjętych przez Republikę Portugalską w protokole ustaleń w sprawie warunków polityki gospodarczej zawartym ze wspólną misją Komisji Europejskiej, Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) i Europejskiego Banku Centralnego (EBC), a po drugie, że dekret z mocą ustawy z dnia 1 sierpnia 2014 r. stanowi środek częściowej transpozycji dyrektywy 2014/59, Trybunał stwierdził, że w tym względzie stanowi on stosowanie prawa Unii w rozumieniu art. 51 ust. 1 Karty, a więc jej postanowienia mają zastosowanie do sporu w postępowaniu przed sądem krajowym.

W tym względzie Trybunał wskazał, że art. 17 ust. 1 Karty zawiera trzy odrębne normy. Pierwsza z nich, wyrażona w zdaniu pierwszym, ma charakter ogólny i konkretyzuje zasadę poszanowania własności. Druga, zawarta w zdaniu drugim tego ustępu, dotyczy pozbawienia własności i uzależnia je od spełnienia określonych warunków. Trzecia z tych norm, zawarta w zdaniu trzecim tego ustępu, przyznaje państwom uprawnienia w szczególności do regulowania korzystania z mienia w zakresie niezbędnym dla interesu ogólnego. Trybunał dodał, że nie są to jednak normy, które nie pozostają ze sobą w związku. Druga i trzecia norma odnoszą się do szczególnych przykładów naruszenia prawa własności i powinny być interpretowane w świetle zasady ustanowionej w pierwszej z tych norm.

Na tym tle Trybunał zajął się w pierwszej kolejności kwestią, czy art. 17 ust. 1 Karty⁸ ma zastosowanie do ograniczeń prawa własności akcji lub obligacji zbywalnych na rynkach kapitałowych, takich jak te rozpatrywane w omawianej sprawie. Zauważył, po pierwsze, że ochrona przyznana przez to postanowienie dotyczy praw o charakterze majątkowym, z których w danym porządku prawnym wynika ustalona sytuacja prawna, pozwalająca podmiotowi tych praw na samodzielne korzystanie z nich we własnym interesie i uznał, że odnosi się to do akcji lub obligacji zbywalnych na rynkach kapitałowych. Po drugie, Trybunał stwierdził, że te akcje lub obligacje zostały nabyte zgodnie z prawem. W związku z tym są objęte zakresem stosowania art. 17 ust. 1 Karty.

⁶ Artykuły 36, 73 i 74 dyrektywy 2014/59.

⁷ Wyżej wymieniony wyrok w sprawie *Inter-Environnement Wallonie*; wyroki: z dnia 17 stycznia 2008 r. w sprawie *Velasco Navarro*, [C-246/06](#) i z dnia 27 października 2016 r. w sprawie *Milev*, [C-439/16 PPU](#).

⁸ Zgodnie z art. 17 ust. 1 Karty każdy ma prawo do władania mieniem nabytym zgodnie z prawem, używania go, rozporządzania nim i przekazania go w drodze spadku. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym, w przypadkach i na warunkach przewidzianych w ustawie, za słusznym odszkodowaniem za jej utratę wypłaconym we właściwym terminie. Korzystanie z mienia może podlegać regulacji ustawowej w zakresie, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny.

W drugiej kolejności Trybunał orzekł, że działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji podjęte zgodnie z uregulowaniem krajowym, takim jak rozpatrywane w niniejszym przypadku, nie stanowi pozbawienia własności w rozumieniu art. 17 ust. 1 zdanie drugie Karty. Trybunał stwierdził bowiem, że **to działanie w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji nie przewidywało formalnego pozbawienia posiadania lub formalnego wywłaszczenia w zakresie danych akcji lub obligacji. W szczególności działanie to nie pozbawiło praw wynikających z tych akcji lub obligacji ich podmiotów w sposób przymusowy, całościowy i definitywny.**

W trzeciej kolejności, **podjęcie działania w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji zgodnie z uregulowaniem rozpatrywanym w postępowaniu przed sądem krajowym**, które przewiduje w szczególności przeniesienie składników majątku instytucji kredytowej do instytucji pomostowej, **stanowi jednak regulację korzystania z mienia w rozumieniu art. 17 ust. 1 zdanie trzecie Karty, które może naruszać prawo własności akcjonariuszy instytucji kredytowej, na której pozycję gospodarczą ma to wpływ, oraz wierzycieli, takich jak posiadacze obligacji, których wierzytelności nie zostały przeniesione do instytucji pomostowej.**

Jak wynika z brzmienia tego postanowienia, korzystanie z mienia może podlegać regulacji ustawowej w zakresie, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny. Zbadawszy kolejno warunki określone w omawianym postanowieniu, Trybunał orzekł, że **mając na względzie zakres uznania, którym państwa członkowskie dysponują przy podejmowaniu decyzji w sprawach gospodarczych, art. 17 ust. 1 zdanie trzecie Karty nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu przed sądem krajowym, które nie zawiera wyraźnego postanowienia gwarantującego, że akcjonariusze nie poniosą większych strat niż straty, które ponieśliby, gdyby instytucja kredytowa została zlikwidowana w momencie podjęcia działania w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (zasady „no creditor worse off”).**

Na koniec, w czwartej kolejności, Trybunał zbadał, czy częściowa transpozycja przez państwo członkowskie do przepisów krajowych w sprawie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji instytucji kredytowych niektórych przepisów dyrektywy 2014/59 przed upływem terminu jej transpozycji może poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatów przewidzianych przez dyrektywę w rozumieniu wyroku Inter-Environnement Wallonie.

Wskazał on, że termin transpozycji dyrektywy 2014/59 upłynął w dniu 31 grudnia 2014 r., w związku z czym nie można zarzucać Portugalii, że w dniu podjęcia działania w ramach restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, czyli w dniu 3 sierpnia 2014 r., nie przyjęła jeszcze przepisów wdrażających tę dyrektywę do jej porządku prawnego. Niemniej **w okresie przewidzianym na dokonanie transpozycji dyrektywy państwa członkowskie, do których jest ona skierowana, muszą powstrzymać się od podejmowania jakichkolwiek działań, które mogłyby poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatów przewidzianych przez tę dyrektywę.** Ponieważ takie zobowiązanie spoczywa na wszystkich krajowych organach władzy, z jednej strony należy je postrzegać jako odnoszące się do przyjęcia wszelkich przepisów ogólnych i szczególnych, które mogą spowodować taki niekorzystny skutek. Z drugiej strony, počawszy od daty wejścia w życie dyrektywy sądy państw członkowskich zobowiązane są do powstrzymania się tak dalece, jak jest to możliwe, od dokonywania wykładni prawa wewnętrznego w sposób, który mógłby poważnie zagrozić – po upływie terminu transpozycji dyrektywy – osiągnięciu przewidzianych przez nią rezultatów.

W tym względzie Trybunał przypomniał, że wprowadzie to do sądu krajowego należy ocena, czy przepisy krajowe, których zgodność z prawem jest kwestionowana, mogą poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatu przewidzianego w dyrektywie, przy czym taka weryfikacja musi zostać przeprowadzona na podstawie oceny ogólnej z uwzględnieniem całości działań politycznych i środków przyjętych na danym terytorium krajowym, **Trybunał jest jednak właściwy do rozstrzygnięcia kwestii, czy częściowa transpozycja przez państwo członkowskie niektórych przepisów dyrektywy przed upływem terminu jej transpozycji może co do zasady poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatu przewidzianego w tej dyrektywie.**

W tym względzie Trybunał wskazał, że orzekł już wcześniej, iż państwa członkowskie mogą przyjmować przepisy tymczasowe lub wdrażać dyrektywę etapami. W takich przypadkach niezgodność przepisów przejściowych z dyrektywą lub brak transpozycji niektórych jej przepisów niekoniecznie musi zagrozić osiągnięciu przewidzianego w niej celu. Trybunał stwierdził bowiem, że w podobnym przypadku taki rezultat mógłby zawsze zostać osiągnięty w drodze ostatecznej i pełnej transpozycji dyrektywy w wyznaczonym terminie.

Z kolei obowiązek powstrzymania się, do którego odniósł się Trybunał w szczególności w pkt 45 wyroku w sprawie *Inter-Environnement Wallonie*, należy rozumieć w ten sposób, że obejmuje on przyjęcie wszelkich środków, ogólnych i szczególnych, które mogłyby poważnie zagrozić osiągnięciu rezultatu przewidzianego w rozpatrywanej dyrektywie. Tymczasem, **o ile przyjęcie przez państwo członkowskie środka ma na celu transpozycję, choćby częściowo, dyrektywy Unii, a transpozycja ta jest prawidłowa, nie można uznać, że przyjęcie takiego częściowego środka transpozycji może wywołać taki niekorzystny skutek**, gdyż nieuchronnie prowadzi ono do zbliżenia przepisów krajowych z dyrektywą, którą uregulowanie to transponuje, i przyczynia się w związku z tym do realizacji jej celów.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793